

**DEÁK FERENC
MAGYAR NYELVI ÉS SZÖVEGÉRTÉSI
VERSENY
5. évfolyam**

Kódszám: .....

MEGOLDÓKULCS

Jókai és a film

Csorba András Az arany ember című filmben (rendező: Gertler Viktor, 1962)

Jókai életműve a magyar filmkészítés egyik legfontosabb inspirációs forrása. Az *arany ember* című regényt például négyszer is megfilmesítették 1918–2005-ig, Korda Sándor, Gaál Béla, Gertler Viktor és Gárdos Péter rendezésében, de a *Szegény gazdagok*, az *Egy magyar nábob*, az *új földesúr*, *A kőszívű ember fiai*, a *Fekete gyémántok*, a *Rab Ráby*, és a *Sárga rózsa* is mozivászonra került.

A magyar filmművészetben (a tévéfilmeket nem számítva) a Jókai-adaptációknak három nagy hulláma volt. Az első hullám a némafilm korában indult meg – írja Stöhr Lóránt filmtörténész. Az alábbiakban az ő tanulmányából idézünk, amely *A szerző politikája avagy a hamisítás módozatai* címmel a Filmkultúrában jelent meg 2002-ben:

„1915-ben készült el a Szegény gazdagok adaptációja [...] . 1917–19 között Jókainak nyolc művéből (A szerelem bolondjai, Az elátkozott család, Fekete gyémántok, Gazdag szegények, A halálítélet, Az arany ember, Fehér rózsa, A lélekidomár) forgattak filmet

magyarok és németek, amelyek közül a leghíresebb Korda Sándor Az arany embere 1918-ból [...].

Az 1935 decemberében bemutatott Az új földesúr a Jókai-adaptációk újabb hullámának kezdete. A következő évben, szintén Gaál rendezésében Az arany ember, 1938-ban a Fekete gyémántok és a Szegény gazdagok [...], végül a sort 1940-ben a Sárga rózsa zárja, amit a népies témájú filmek rendezője, György István jegyez.

A Jókai-adaptációk újabb hulláma 1959-ben kezdődik, amikor Bán Frigyes megrendezi a Szegény gazdagokat. Az 1959-től 1966-ig tartó szűk évtized a Jókai-adaptációk harmadik nagy korszaka. [...] A Jókai-hullám 1965–66-ban tetőzik, Várkonyi Zoltán adaptációival, A kőszívű ember fiaival, az Egy magyar nábobbal és a Kárpáthy Zoltánnal. Várkonyi tíz évvel később még egyszer megpróbálkozik Jókáival, de az 1976-os Fekete gyémántok már a költséges Jókai-adaptációk végét jelenti. Jókai és általában a nagy magyar klasszikusok kötelező olvasmányainak megfilmesítése végérvényesen a televízióba szorult. A trendet Lányi András törte meg 1988-ban, amikor Az új földesúr szabad átíratára vállalkozott, de Jókainak ez a kései mozis feltámasztása [...] nem jelentette egy új Jókai-hullám kezdetét. Mindezidáig ez volt az utolsó Jókai-adaptáció a magyar film történetében.

[...] A Jókai-adaptációk mindig a presztízsfilmek közé tartoztak, amelyek a filmipar rangjának emelését szolgálták. Jókaiiban azonban nemcsak a nemzet koszorús íróját tisztelték a forgatókönyvírók és a rendezők, hanem a kalandos, fordulatos, romantikus regények szerzőjét is, akinek történetei a szélesebb közönség számára is élvezetes filmek alapjául szolgálhatnak. [...] A 30-as és a 60-as évek magyar filmipara azonban jelentős mértékben különbözik egymástól, és ez az óriási eltérés Jókai adaptálásának a szerepét is befolyásolja. Míg a 30-as évek a profitorientált tömegfilm kora, amikor a vígjátékok és melodramák között Jókai nevét hangoztatva élhetik ki az alkotók művészi igényeiket, addig az 50-es, 60-as években a kizárólag művészeti-politikai céloknak alárendelt állami filmiparban a komoly irodalmi presztízzsel bíró 19. századi író adaptálása jó ürügyet és egyben remek lehetőséget teremtett a szórakoztató filmek után epedő nagyközönség igényeinek kiszolgálására."

Forrás: https://nat2012.nkp.hu/tankonyv/irodalom_10/irodalom_adaptaciok

Szövegértési feladatok

1. Adj más címet a szövegnek!

több megoldás lehetséges 1pont/

2. Mi a jelentése az alábbi szavaknak? Húzd alá! 14pont /

Inspiráció 1. beavatkozás, **2. ihlet, készítés**, x. elveszi a kedvét valakinek

Adaptáció: 1. kölcsönvesz 2. bérbe ad **x. átalakítás, alkalmazás**

Trend 1. divat **2. irányzat** x. ódivatú

presztízis **1. tekintély** 2. étkezéslet x. személy

profit 1. célirány 2. süteményfajta **x. nyereség**

melodráma 1. tv-műfaj 2. filmfajta **x. tragikusan végződő szerelmes történet**

szűk évtized 1. kevesebb mint 100 év **2. kevesebb mint tíz év** x. 10-nél több év

3. Töltsd ki az olvasmány alapján a táblázat hiányos részeit! 12 pont /

Jókai regény címe	rendező	évszám
Fekete gyémántok	Várkonyi Zoltán	1976
A kőszívű ember fiai	Várkonyi Zoltán	1965-66
Szegény gazdagok	Bán Frigyes	1959
Sárga rózsza	György István	1940

Fekete gyémántok Szegény gazdagok	Gaál Béla	1938
Az arany ember	Gaál Béla	1936
Az új földesúr	-----	1935
Az arany ember és még 8 mű	Korda Sándor	1918

4. feladat

Mi volt a célja a Jókai -adaptációknak?

filmipar rangjának emelését szolgálták 5pont/

Miért tisztelték a forgatókönyvírók és rendezők Jókait?

nemzet koszorús íróját tisztelték a forgatókönyvírók és a rendezők, a szélesebb közönség számára is élvezetes filmek alapjául szolgál

Mely művek megfilmesítésével tetőzik a Jókai -hullám?

A Jókai-hullám 1965–66-ban tetőzik, Várkonyi Zoltán adaptációival, A kőszívű ember fiaival, az Egy magyar nábobbal és a Kárpáthy Zoltánnal

Mi az utolsó Jókai -adaptáció?

Az új földesúr

Miért pont XIX. századi szerző művét választották ki megfilmesítésre?

jó ürügyet és egyben remek lehetőséget teremtett a szórakoztató filmek után epedő nagyközönség igényeinek kiszolgálására."

5.Pécsnek milyen kötődése van Jókaihoz? Sorolj fel néhány példát!

iskola, utca, tér, cukrászda 3p/

5. A következő helyek és személyek Jókaihoz kapcsolódnak. Párosítsd őket ! 5 pont /

PÁPA

első felesége

☺ Balatonfüred

itt tanult

KOMÁROM

ITT SZÜLETETT

Laborfalvi Róza

második felesége

Nagy Bella

☺ itt írta Az arany ember című regényét

összesen : 40 pont

elért: _____pont

Helyesírási feladatok

1. Állítsd betűrendbe a szövegből vett címeket! 10 pont/

6_ Egy magyar nábob

5_ Az új földesúr

1_ A kőszívű ember fiai

7_ Fekete gyémántok

9_ Sárga rózsza

4_ Az arany ember

3_ A szerelem bolondjai

10_ Szegény gazdagok

3_ A lélekidomár

8_ Rab Ráby

2. Válaszd el az összes lehetséges helyen a szövegből kiemelt szavakat!
10pont/

- ❖ **inspirációs** *ins-pi-rá-ci-ós*
- ❖ **filmművészet** *film-mű-vé- szet*
- ❖ **megpróbálkozik** *meg-pró-bál-ko-zik*
- ❖ **költséges** *költ-sé-ges*
- ❖ **presztízsfilmek** *presz-tíz-s-fil-mek*

3. Pótold a szöveg alapján a hiányzó magánhangzókat!

új, szűk, kőszívű, tíz, író, rendező, víg, szűk, 11 pont

4. Alakítsd át az igéket úgy, hogy felszólító mód, T/2. személyűek legyenek! 5 pont /

kijelentő mód	felszólító mód
megfilmesítik	<i>filmesítsétek meg</i>
kerül	<i>kerüljetek</i>
megjelenik	<i>jelenjetek meg</i>
forgatnak	<i>forgassatok</i>
jelenti	<i>jelentsétek</i>

5. Melyik a kakukktójs? Karikázd be! 4pont /

- *négyszer, 1917, új, tíz*
- *Fekete, gazdag, szegény, ember*
- *került, kezdődik, volt, megfilmesítették (jelen idejű ige, v a megfilmesítették, mert igekötős ige)*
- *A Pál utcai fiúk, Sárga rózsa, A lélekidomár*

Összesen 40 pont

Elért: _____pont

Készítette: Cseszárík Mónika